

**ПРОГРАМА
ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО
БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕ ПО ПЪТИЩАТА
ЗА ДЕЦАТА В ЧЕТВЪРТА ВЪЗРАСТОВА ГРУПА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА**

I. Общо представяне на програмата по безопасност на движение по пътищата за децата в детската градина

Програмата по безопасност на движение по пътищата (БДП) включва целите, темите, понятията, и тематично разпределение за организиране на обучението и възпитанието по БДП в четвърта възрастова група в детската градина. В нея са формулирани и очакваните резултати от процеса на взаимодействие в ситуациите по БДП като гаранция за устойчивостта и качеството на обучение.

Възпитанието и обучението по БДП са целенасочен, системен и непрекъснат процес за формиране на граждански компетентности и качества на детето и са неделима част от цялостното образование и възпитание на личността. Социализирането на личността е процес на адаптация, индивидуализация и усвояване на социо-културните роли, чрез които детето намира мястото си в обществото. Формирането на защитни механизми при децата за съхраняване и безопасност при движение по пътищата е актуална тема в гражданското общество и важна задача на държавата, образователните институции и семейството.

Предучилищният период е известен със своята сензитивност към външните изменения на обектите, процесите и явленията в околния свят. Децата овладяват знания за елементите и опасностите на пътя още в ранното детство, следвайки примера на по-възрастните от семейството и детската градина. Формира се способност за ориентиране и критично мислене, което е в основата на правилното оценяване на пътните ситуации. Промените, които настъпват в когнитивната, емоционалната и волевата сфера, са благоприятна основа за поставяне началото на обучението по безопасност на движението. Въпреки това, поради възрастови, психологични особености и липсата на опит, децата невинаги постъпват правилно, когато са на улицата. Това налага целенасочено,

системно обучение и възпитание за формиране на поведенческа култура и качества на подрастващите - съобразителност, наблюдателност, отговорност, самостоятелност и др.

В предучилищна възраст се поставят основите на гражданските компетентности на детето като пълноправен участник в пътното движение, притежаващ конкретни знания, умения и отношение към спазването на обществените правила и норми за лична и колективна безопасност. Компетентностите, свързани с обучението по БДП, са част от интердисциплинарен комплекс:

1. Гражданско образование, област на компетентност: „Социална политика, справедливост и солидарност“ - обяснява своите постъпки, като ги свързва с правила и ценности.

2. Здравно образование, област на компетентност: „Безопасност и първа помощ“ - назовава нещата (предмети, дейности, поведения), които са опасни в обкръжаващата среда.

3. Интеркултурно образование: област на компетенция: “Културна осъзнатост“ - сравнява норми на поведение в културно-различен битов и празничен контекст.

Програмното съдържание е разпределено в области на компетентност, тематични направления и конкретни теми и осигурява спираловидно и системно надграждане на знанията и уменията през цялата учебна година.

Новите понятия към всяка област на компетентност се въвеждат постепенно и с нарастване на възрастта се разширяват.

II. Цели на възпитанието и обучението по БДП в детската градина

1. Формиране на начални представи за пътната среда.
2. Формиране на умения за безопасно поведение на пътя.
3. Формиране на култура на поведение на пътя.

Постигането на компетентностите за ориентиране в пътната среда се осъществява в следните глобални области: елементи на пътната среда, участници в движението, пътни превозни средства, пътна сигнализация, обезопасителни и защитни средства.

Постигането на компетентностите за спазване на правила за безопасност и култура на поведение на пътя се разгръща в следните направления: правила за движение на пешеходец, правила за движение на велосипед, правила за движение в жилищна зона, правила за

поведение на автобусна спирка, опасни и безопасни места за игра, понятие за пътнотранспортно произшествие, сензорна и моторна двигателна активност.

Примерно разпределение на минималния брой на основните педагогически ситуации за обучението по БДП в детските градини:

Първа група	Втора група	Трета група	Четвърта група
5 педагогически ситуации	5 педагогически ситуации	6 педагогически ситуации	7 педагогически ситуации

Обучението по БДП в детската градина се осъществява задължително във всички групи в основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

Обучението по БДП може да се осъществява интегрирано по различните образователни направления или в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие. Педагогическата ситуация е основна форма на взаимодействие, при превес на играта като основна дейност в тази възраст.

Разработеното учебно съдържание следва да бъде включено в програмната система на съответната институция.

III. Специфика на възпитанието и обучението по БДП четвърта възрастова група

Периодът от 6 до 7 години е най-благоприятният предучилищен период, в който децата получават по-цялостни знания за културата на поведение, когато се придвижват на различни обществени места. Периметърът на внимание към обектите на пътя се разширява, в рамките на родното селище, града, булевардите, кръстовищата. Децата използват в речта обобщаващи понятия. Развиват умения за сензомоторна защитеност чрез разпознаване на цветове, формите, скоростта, посоките и движенията. Развитието на комуникационните умения, схематичното мислене, паметта, по-устойчивите емоции и сензорните възприятия са основа за упражняването на по-голяма самостоятелност, чрез която децата демонстрират готовност за съзнателно участие в обучението по БДП.

Най-важните правила, които децата научават са: да се движат по булеварда от вътрешната страна на тротоара-далече от бордюра, да пресичат кръстовище със и без светофарна уредба при наличие на регулировчик и да спазват неговите указания, да спазват социални норми за лична и колективна безопасност на автобусната спирка и при придвижване с автобус, при придвижване с велосипед, да

подбират безопасен път от дома до детската градина. При 6-7-годишните деца е необходимо да се усъвършенства културата на поведение - знания, умения и личностни качества като етично поведение, дисциплина, отговорност, съобразителност, самоконтрол, инициативност и др.

С всяка тема от учебната програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Ориентиране в пътната среда и маркировката в града.
2. Развиване на знанията и уменията на пешеходец при пресичане на кръстовище със и без светофарна уредба, и при наличие на регулировчик.
3. Формиране на знания и умения като участник - пътник в градския транспорт.
4. Постигане на знания и умения като участник - велосипедист.
5. Усъвършенстване на сензомоторни умения за защитеност.

IV. Теми, очаквани резултати и нови понятия

Област на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Градът/селото, в което живея	Спазва правила на поведение и има културни навици при движение в родното място. Детето да познава и описва забележителности на родното място. Знае начини на придвижване по булевард, пресичане, преминаване под подлез или надлез. <i>*Булевард, кръстовище, пътен знак Е 21- "Подлез"</i>
Правила и култура на поведение	Правила за движение на пешеходец	На улицата	Познава основните обществени правила и норми за пресичане на кръстовище. Познава сигнали подавани от регулировчик – забранено, разрешено преминаването. Осъзнава опасността от неправилни действия при пресичане на кръстовище.

			<p>Съобразява поведението си спрямо указанията на регулировчика.</p> <p><i>*Пресичане на кръстовище със и без светофарна уредба, пресичане на кръстовище при наличие на регулировчик.</i></p>
Правила и култура на поведение на пътя	Правила на поведние на автобусна спирка	Пътувам с автобус	<p>Демонстрира адекватно културно и социално присъствие на спирката и в автобуса. Притежава културни и социални навици за лична и колективна безопасност, когато пътува в автобус.</p> <p><i>*Правила на поведение като чакащ автобус и като пътник в превозното средство.</i></p>
	Правила за движение в жилищна зона	Моят път до детската градина	<p>Има практически план за безопасно придвижване. Изразява готовност за спазване на правила за придвижване. Познава безопасния маршрут до детската градина.</p> <p><i>*Придвижване с възрастен, безопасен път.</i></p>
Пътна среда	Пътни превозни средства	Изправност на велосипеда	<p>Разпознава основните части на велосипеда и техните функции. Знае значението на безопасност и изправност на велосипед. Разбира личната безопасност във връзка с изправността на велосипеда.</p> <p><i>*Велосипед без помощни колела, дете-велосипедист, устройство за излъчване на бала или жълта светлина отпред и светлоотразител отзад.</i></p>
	Пътни знаци	Кои знаци познава велосипедистът	<p>Знае как да регулира поведението, съобразно знаците. Познава пътни знаци за велосипедисти.</p> <p><i>*Предупредителни знаци за опасност – А20, забранителни знаци – Б9.</i></p>
Правила и култура на поведение на пътя“	Основни правила за движение на велосипед	На площадката за велосипедисти	<p>Демонстрира готовност за спазване на правила и регулиране на поведението. Спазва предписанията на</p>

			пътните знаци и правила при игра с велосипед. <i>*Велопъттека, завой наляво, завой на дясно, змейка.</i>
--	--	--	---

V. Методически указания за приложение на програмите по БДП

В съответствие с Наредба № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование образователната подготовка по БДП на децата от предучилищна възраст може да се провежда самостоятелно в образователно направление „Околен свят“ или интегрирано в другите образователни направления и режимни моменти. Основните и допълнителните форми за осъществяване на образователния процес по БДП се разработват по ред и условия, предвидени в чл. 65 от Закона за предучилищното и училищно образование и чл. 23 от Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование.

Основна форма на взаимодействие е педагогическата ситуация. Според етапа на обучение и възрастта се използват обучаващи, игрово-познавателни и практически ситуации. В четвърта група предимство имат игрово-познавателните. Чрез обучаващите и игрово-познавателните ситуации се въвеждат новите понятия. Децата могат да наблюдават реална пътна среда - на улицата, на площадката по БДП или да бъдат подsigурени подходящи нагледни материали, с които да се въведат в пътна ситуация, близка до естествената. От значение е свързването на проблема с личния опит на детето, т.е. то да намери мястото си в разрешаването на проблемната ситуация. Знанията и уменията се пренасят в нови житейски ситуации, където чрез ролеви игри, дидактични игри и практически упражнения, детето придобива практически, самостоятелни компетентности и пътна култура.

Важно методическо изискване при организиране на педагогическите ситуации по БДП е регламентиране на времето на ситуацията: при 5-7-годишните продължителността е 20-30 минути.

При планирането на образователното съдържание по БДП, трябва да се отчетат детските възможности и познавателен опит. Задачите да се планират диференцирано, спрямо потребностите на групата или отделните деца. Дидактичното осигуряване на материалната среда (картини, играчки, графични схеми, макети, познавателни книжки, технически средства и др.), както и разположението на децата, трябва да осигуряват нагледност и речево-двигателна активност по темата.

Предвид възрастовите особености на децата при провеждане на ситуациите по БДП е необходимо да има подходяща психо-емоционална нагласа и познавателната активност да се стимулира чрез гатанки, етюди, проблемни казуси, игра, експеримент, песен и др. При възприемане на пътните явления и сигнализация е добре да се включат различни анализатори: слухови, зрителни, моторно-двигателни. В хода на ситуацията да се осъществява динамичен преход от една дейност в друга - обучение, игра, практически упражнения.

При прилагане на индивидуален подход към децата в игрите и ситуациите по БДП е необходимо да се осъществява рефлексия и резилианс в следните аспекти: интелектуален, комуникативен, личностен и кооперативен.

В ситуациите може да се използва комбинация от трите вида методи: информационно-познавателни (наблюдение, разговор, разказ, беседа, пътни казуси), игрово-познавателни (сюжетно-ролеви игри, дидактични игри, игров тренинг, ТРИЗ - игри, компютърни игри, подвижни и др.) и практико-изпробващи (експеримент, практически упражнения, макетиране в различен план на измерване).

Интересен метод на организация на обучението са проектите, които включват и родителите и ги правят съпричастни към проблема на детската безопасност на пътя. В съвместни празници, игри и развлечения, екскурзии, седмици на безопасното движение се повишават компетенциите на всички участници в обучителния процес по БДП.

Оценяването на компетентностите по БДП може да се осъществи чрез наблюдение, тестове и игри.

За постигане на очакваните резултати от обучението могат да се използват познавателни книжки, учебни помагала, планове и схеми на населеното място и големи пътни възли, учебно-помощна литература за учителя, нормативната уредба, регламентираща безопасното движение и др.